

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Qvæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

De Lege Externa

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 80376800

1 An ad Legis valorem requiratur iurisdictio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39888

QVAESTIO I.

An ad legis valorem requiratur iurisdictio.

C A S V S.

EPISCOPVS Carthaginensis, quamvis ob publicam, ac enormem Clerici percussione[m], esset excommunicatus vitandus, quia tamen in eius Dioecesi vigeabant blasphemiae, illas sub excommunicatione prohibuit, & alia plura statuta propter bonum commune suae Dioecesis condidit. Quaeritur; Vtrum huiusmodi statuta fuerint valida.

SVMMA RIVM.

- 4 Statuta ab Episcopo vitando lata, videntur fuisse valida.
- 9 An & quid sit potestas gubernatiua.
- 10 Cur à Deo Reipublica data sit, & quomodo.
- 11 In quo differat à potestate dominatiua.
- 12 Statuta ab Episcopo vitando lata, fuerunt inualida.
- 13 Episcopus ille, non habebat iurisdictiōnem.
- 14 Statutorum institutio, est praecipuus actus iurisdictiōnis.
- 15 Lex, ad Reipublica conseruationem ordinatur.
- 16 Habet vim directiuam, & coactiuam.
- 17 Leges à Tyranno latae, à Republica approbantur.
- 18 Lex, habet vim, solum pro vt procedis ab habente vim coactiuam.
- 19 Capitulum, viuente Episcopo, leges ferre non potest.
- 20 Finis legis, obtinetur per vim coactiuam.
- 21 Non est ratio, cur lex formaliter obliget.
- 22 Lex, procedere debet ab habente potestatem supremam.

- 23 Procedere etiam potest ab habente delegatam.
- 24 Reges, Duces, & Supremi Principes, leges ferre possunt.
- 25 Etiam Generales Religionum saltem in Capitulo generali.
- 26 Etiam Episcopi, Abbates, aliique Praelati.

RATIONES DVBITANDI.

CVM in omnibus, finis sit primum,² quod statui debet, eo quod sit regula, & mensura caeterorum, quae sunt ad finem; supponimus nunc, finem legis esse bonum commune; hoc est Reipublicae tranquillitatem, ac felicitatem, siue temporalem, si lex sit ciuilis, siue aeternam, si lex sit canonica; & causam efficientem inquirimus. Quamuis autem certum sit, causam legis efficientem, esse potestatem iurisdictiōnis, cum sine illa, lex, nullam vim habeat, ac efficaciam; Quia tamen hoc ipsum ad legis naturam melius cognoscendam valde confert; illud examinare non erit inutile.

Episcopi ergo statuta videntur esse valida. Ita Siluester. v. filij quest. 22. Nau.

c. 14. num. 12. & c. 23. num. 36. Abbas in c. quæ Eccles. num. 7. de constit.

4 Primo; Quia ad statutorum, ac legum valorem, necessaria non videtur iurisdictio; leges enim lætæ à Tyranno, censentur communiter, & approbantur tanquam validæ, si ordinentur ad bonum commune, quamvis in Tyranno non detur iurisdictio. Ergo similiter, quamvis Episcopus Carthagenensis, ob excommunicationem, iurisditione careret, adhuc eius statuta valida fuerunt, cum ad bonum commune essent vtilia.

5 Secundo; Quia, vt lex aliqua vim habeat communitatem obligandi, satis est, vt ad bonum illius Communitatis ordinetur, eiusque obseruantia conferat ad tale bonum, quamvis non procedat ab habente iurisditionem, sic enim de facto, in communitatibus à Republica approbatis, quales sunt, Vniuersitas Doctorum, Academia, Communitates Opificum, Sartorum, Sutorum, &c. statuta ab ipsis condita, vim habent obligandi homines illius Communitatis, solum per hoc, quod conferant ad bonum illius Communitatis; licet huiusmodi Communitates iurisditionem non habeant. Ergo similiter, Episcopi statuta poterunt esse valida, per hoc solum, quod conferant ad bonum Diocesis, quamvis in ipso Episcopo non sit iurisdictio.

6 Tertio; Quia Capitulum Ecclesie Cathedralis, etiam viuente Episcopo; aliquas leges ac statuta ad bonum regimen, ac ordinem Capituli pertinentia, etiam sine consensu ipsius Episcopi, ferre potest; *arg. c. cum omnes; de constit.* Sed Capitulum, viuente Episcopo, nullam habet iuris-

ditionem; Ergo leges, & statuta condi possunt à non habente iurisditionem. Similiter in pluribus Ciuitatibus, & Oppidis, extant peculiaria statuta, etiam iuri communi contraria, ab illis ad bonam administrationem, ac gubernationem læta, quæ appellantur statuta municipalia; & tamen in Ciuitatibus illis, ac Oppidis, nulla datur iurisdictio, cum iurisditionem omnem transtulerint in Principem, & consequenter à se abdicarint. Denique Pater filijs suis legem imponere potest, & tamen publicam potestatem, ac iurisditionem non habet. Ergo ad legis valorem, non requiritur, vt feratur ab habente publicam potestatem, ac iurisditionem; & consequenter valida fuerunt Episcopi statuta, quamvis sine potestate, ac iurisditione, læta.

7 Quarto; Quia finis legis est, facere, quantum ex se est, homines bonos; lex enim nihil est aliud, quam dictamen rationis in Legislatore existens, quo homines gubernantur, & ad aliquod bonum ordinantur, vel politicum, si lex sit Ciuilis, vel Spirituale, si lex sit Canonica, siue Ecclesiastica. Potest autem lex facere homines bonos, etiam si non procedat ab habente iurisditionem, ac vim coactivam; per hoc enim, quod homines per obedientiam illi conformentur, erunt boni bonitate, quæ intenditur à lege. Vnde, si lex sit Ciuilis, erunt boni bonitate politica, ita vt rectè, ac pacificè inter se viuant, & fruantur felicitate temporali; Si verò lex sit Canonica, erunt boni bonitate supernaturali ad æternam beatitudinem ordinata; Sicut potentia irascibilis, & concupiscibilis, per hoc sunt bonæ, quod subiiciantur, ac obediunt rationi.

Quinto;

8 Quintò ; Quia valor, & vis obligandi in lege, non oritur ex eo, quod procedat ab habente iurisdictionem, sed ex eo, quod sit medium necessarium ad consecutionem finis à lege intenti ; Cum enim homines obligationem habeant procurandi finem legis ; hoc est, felicitatem temporalem, ac æternam ; obligationem etiam habent consequenter ponendi media ad illam consequendam necessaria. Hoc autem medium, est legis observantia. Sicut ergo potentia irascibilis, & concupiscibilis, tenentur obedire rationi, quia hæc obedientia, ac conformitas, est medium necessarium, ut homo felicitatem consequatur ; ita homines tenentur obedire legi, siue dictamini rationis in Legislatore existenti ; quia hæc obedientia, & conformitas, est necessaria ad hoc, ut temporalem, ac æternam felicitatem consequi possint ; alias enim illam nunquam consequerentur. Valor ergo, ac vis obligandi in lege, non oritur ex eo, quod procedat ab habente iurisdictionem ; quamvis enim intelligatur ab illo non procedere, adhuc intelligitur habere vim obligandi ; ideoque Episcopi statuta potuerunt esse valida, quamvis ipse, propter excommunicationem, iurisdictionem non haberet.

NOTABILIA.

9 **A**duertendum est primò ; quaecumque Rempublicam, ac Communitatem independentem, cum sit corpus quoddam politicum, habere ius se ipsam gubernandi, sicut habet homo ; habet enim ius se ipsam conseruandi, ac perficiendi, sicut habet homo, & suo modo lapis, ac res quæcum-

R.P. Beati Libr. II.

que creata. Hoc autem ius, in Rempubli-
ca, nihil est aliud, quam potestas gubernatiua ; hæc enim essentialiter ordinatur ad ipsam Rempublicam, per rectam gubernationem, ac leges, conseruandam, ac perficiendam ; sicut in lapide grauitas, siue potentia motiua ad centrum, essentialiter ordinatur ad ipsum lapidem conseruandum, ac perficiendum per motum localem ad ipsum centrum. Hinc autem fit primò ; ut hæc potestas gubernatiua, sit cuiusque Reipublicæ debita, tanquam proprietas ; est enim ad eius conseruationem, ac perfectionem necessaria, non minus, quam grauitas lapidi. Secundò, ut hæc potestas, sit essentialiter ordinata ad Reipublicæ conseruationem, ac perfectionem, per rectam gubernationem, ac leges obtinendam, tanquam ad suum finem vltimum ; sicut grauitas, est essentialiter ordinata ad lapidis conseruationem, ac perfectionem obtinendam per motum localem ad centrum, tanquam ad vltimum finem suum. Tertiò, ut hæc potestas, sit talis, & quo ad efficaciam, & quo ad amplitudinem, qualis requiritur ad talem conseruationem, ac perfectionem obtinendam, cum sit medium ad illam ; & medium habere debeat proportionem cum suo fine ; finis enim est mensura cæterorum, quæ sunt ad finem. Reipublicæ autem perfectio, quam in hac vita adipiscimur, est beatitudo naturalis, siue tranquillitas, ac pacificus eius status ; quam verò in alia consequi cupimus, ac speramus, est Beatitudo supernaturalis, ad quam omnia huius vitæ referenda sunt ; Et quæ legum omnium finis, ac scopus esse debet ; ut, scilicet omnia

B

ad

ad rectum Reipublicæ statum, & ad beatitudinem supernaturalem ordinentur.

10 Aduertendum est secundò; hanc potestatem gubernatiuam, datam esse Reipublicæ, tam Ecclesiasticæ, quàm Sæculari à Deo, eo modo, quo homini ab eodem data sunt potentia naturales ad totius suppositi bonum ordinata, & eo modo, quo data est lapidi grauitas, sine potentia motiua deorsum; Qui enim dat esse, dare etiam debet consequentia ad esse. Non eodem tamen modo data est hæc potestas Reipublicæ Ecclesiasticæ, ac Sæculari; nam respectu Ecclesiasticæ, non est immediatè data toti corpori, sed solum capiti; soli enim Petro dictum est; *pascite oues meas: & quodcumque solueris super terram, erit solutum, & in Cælis, & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum, & in Cælis*: respectu verò sæcularis, data est immediatè toti corpori, deinde verò per populi consensum, Deo annuente, aut permittente, in aliquem, vel aliquos translata est, qui re bene circumspecta, leges toti populo darent, quibus ille vitam pacificam agere posset. Fuit autem hoc conueniens, quia sæpè euenit, vt, vbi est multitudo, ibi sit confusio, & plerumque etiam difficile sit, totum populum in vnum ad leges condendas conuenire. Hinc autem fit, vt hæc potestas, diuersimodè sit in Pontifice, ac in alijs Principibus; nam in Pontifice, est immediatè à Deo, independentè à populo; ideoque est absolutissima perfectissima, ac amplissima; in Principibus verò Sæcularibus, est immediatè, solum dependentè à populo, & ex eius consensu orta; ideoque talis, qualem populus eis ab initio concessit, & non alia, licet in ipsis etiam mediatè, ac remotè, sit à Deo; Vnde dicitur, *Pro-*

uer. 8. Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt, & Romanorum 13. Non est potestas, nisi à Deo.

Aduertendum est tertio; præter potestatem gubernatiuam, siue iurisdictionis, dari etiam potestatem dominatiuam; dominium enim diuidi solet in dominium iurisdictionis, ac dominium proprietatis. Differunt autem hæc duæ potestates in hoc, quod potestas iurisdictionis, per se primo respicit communitatem perfectam, cum ad eius politicam gubernationem ordinatur; potestas verò dominatiua, vt plurimum respicit, vel personas priuatas, vel communitatem aliquam imperfectam, vt est familia, vel Academia, &c. ad eiusque gubernationem ordinatur, & acquiritur aliquando per contractum, vel pactum; & talis est illa, quam habet Dominus in Seruum sibi venditum, titulo emptionis; vel Superior in Subditum, ratione voti obedientia, quo Subditus se illi obstrinxit; vel Maritus in vxorem ratione contractus matrimonij, cum Maritus dicatur caput vxoris in ordine ad domum, ac familiæ gubernationem; aliquando verò acquiritur naturali origine, ac propagatione; & talis est, quam habet Pater in filios. Potest tamen hæc etiam potestas in ordine ad bonam suæ Communitatis gubernationem, præcepta imponere, & ad eorum etiam executionem cogere certis pœnis mitioribus præscriptis; ita vt in hoc, similitudinem habeat cum potestate iurisdictionis. His positis

RESOLVTIO.

AD casum respondetur; Statuta, ab Episcopo excommunicato vitando lata, fuisse inualida. *S. Thom. 1. 2. quæst. 90. art. 3. ad 2.*

ad 2. Suarez de legib. lib. 1. c. 8. n. 2. & lib. 3. c. 7. Salas de legib. disp. 1. sect. 9. n. 54. Layman lib. 1. tract. 4. c. 8. Clavis reg. lib. 3. c. 1. num. 7. Bonac. de legib. disp. 1. quest. 1. pun. 1. num. 6. & pun. 3. num. 2. & alij omnes communiter.

13 Primò; Quia Episcopus, non habebat iurisdictionem. Ad legum autem, ac statutorum valorem, necessariò requiritur, in Legislatore, iurisdictione, siue potestas gubernatiua, ratione cuius Subditos ad eorum executionem cogere possit; sine hac enim vi coactiuà, lex esset omninò inefficax, & fere inutilis, quia ferè à nemine seruaretur; Quamuis enim; *oderunt peccare boni virtutis amore*; hi tamen, paucissimi sunt, & de plerisque verificatur; quod *oderunt peccare mali formidine pena*. Hanc autem vim coactiuam, non habet quælibet persona priuata, sed ille solum, qui totius Communis curam gerit, ideoque habet iurisdictionem, ac potestatem gubernatiuam.

14 Secundò; Quia Legum, ac Statutorum institutio, est præcipuus actus iurisdictionis, ac potentie gubernatiue, cum sit præcipuus actus gubernationis. Ergo procedere non potest, nisi ab habente iurisdictionem; Sicut visio, quia est actus potentie visuæ, procedere non potest, nisi ab habente potentiam visuam. Et sicut consecratio, ac absolutio, quia sunt actus ordinis, procedere non possunt, nisi ab habente ordinem.

15 Tertio; Quia, lex ad Reipublicæ conseruationem, ac perfectionem essentialiter ordinatur. Ergo procedere non potest, nisi à potentia ad hunc eundem fi-

nem, essentialiter ordinata: Sicut, quia motus ad centrum, in lapide, est ordinatus ad lapidis conseruationem, ac perfectionem, procedere connaturaliter non potest, nisi à grauitate, quæ ad hunc eundem finem essentialiter est ordinata. Hæc autem potentia, est potestas gubernatiua, siue iurisdictionis.

Quartò; Quia lex, habet vim directiuam, quæ subditis ostendit, quid sit faciendum, vel omittendum, eosque obligat in conscientia, etiam si nullus adesset, qui supplicia inferret; & coactiuam, quæ per pœnarum illationem, eos efficaciter mouet ad eam seruandam; ideoque lex diuina, *Deut. 33.* dicitur *ignea lex*, quia illuminat dirigendo, & mouet, ac quasi comburit cogendo. Has autem proprietates, habere non posset, nisi ferretur ab habente publicam auctoritatem, ac iurisdictionem; Subditos enim dirigere, non posset ad bonum commune, quia inobedientes punire non posset, cum ad hoc requiratur iurisdictione, & publica potestas, ac auctoritas; vnde *c. facta, dist. 4.* dicitur: *Facta sunt leges, vt earum metu, humana coerceatur audacia, tutaque sit inter improbos innocentia.* Cum ergo lex, vt sit efficax, & valida ad obligandum, procedere debeat ab habente iurisdictionem; sequitur, inualida fuisse statuta, ab Episcopo excommunicato vitando lata, quia processerunt à non habente iurisdictionem.

OBJECTIONVM SOLVTIO.

AD rationes autem in contrarium respondetur; ad primam. Leges à Tiranno latas, à Republica approbari,

B 2

tan-

tanquam validas, propter bonum commune, & ad tollendas perturbationes, quæ in illa orientur, si omnia acta Tiranni, essent rescindenda; & hoc tanquam minus malum, quia illum repellere non potest. In hoc autem casu, leges procedunt ab habente iurisdictionem, quia ipsa supplet defectum iurisdictionis: At in Episcopo excommunicato vitando, Ecclesia non vult supplere defectum iurisdictionis, quia hoc modo vult eius contumaciam punire, priuando illum iurisdictione; ideoque eius acta fuerunt inualida.

18 Ad secundam respondetur; negando antecedens. Quamuis enim, lex ordinetur ad bonum commune, non tamen propterea habet vim efficaciter mouendi ad sui executionem, & obligandi, nisi, quatenus procedit ab habente potestatem cogendi, & inobedientes puniendi. Statuta autem, quæ ab Academijs, aut Vniuersitatibus condi solent, non sunt propriè leges, aut statuta, sed ordinationes, ac constitutiones quædam, tam directiuæ, quam pænales, quarum potestas, oritur primò à potestate dominatiua, quatenus homines illarum Academiarum, vel Vniuersitatum, tradunt illarum Præsidi ius in se ipsos, & seque illi subditos efficiunt, vt gubernentur & puniantur, nisi obedientiam præstiterint; Vnusquisque enim, alteri se subijcere potest, eique, in se, ius tradere, sicut potest se ipsum vendere. Secundo, oriri potest, etiam ex pacto, vel promissione, vel iuramento; quo iidem homines promittunt obseruantiam eorum, quæ fuerint imposita.

19 Ad tertiam respondetur similiter; Capitulum, etiam viuente Episcopo, habere

potestatem ferendi quasdam regulas, & ordinationes, quas Canonici seruare tenentur, non ex vi Legis, vel Statuti, sed ex vi iuramenti, quod emittere solent, & ex vi pacti, ac promissionis, quæ Capitulum se obligat ad obseruantiam eorum, quæ in Capitulo fuerint constituta. Hinc autem non sequitur, Leges, ac Statuta ferri posse à non habente iurisdictionem. Similiter Statuta municipalia, quæ sunt in pluribus Ciuitatibus, ac Oppidis, vim habent obligandi ex tacita, vel expressa Principis concessione, ac confirmatione; nisi Ciuitates illæ potestatem condendi Leges sibi reseruassent, dum potestatem gubernatiuam in Principem transtulerant; Quæ tamen potestas admittenda non est, nisi, vel ex priuilegijs, vel ex vsu, ac consuetudine colligatur; Populus enim Principi potestatem legislatiuam concedens, eam à se abdicasse videtur, sicut censetur abdicasse gubernatiuam, dum eam Principi concessit. Denique Pater filijs legem imponere potest, ratione potestatis dominatiuæ, quam habet respectu illorum. Imò, sicut Pater legem filijs imponere non posset, nisi haberet potestatem dominatiuam, ita legislator leges condere non potest, nisi habeat potestatem gubernatiuam, siue iurisdictionis.

Ad quartam respondetur; Finem legis esse, facere homines bonos per hoc, quod se illi conforment. Hæc tamen conformitas, obtineri efficaciter non posset, nisi lex procederet à potestate coactiuæ, & quæ inobedientes punire posset; A fine verò, homines obligantur quidem finaliter, sed non efficienter. Vt autem lex formaliter obliget, non satis est, quod finis obliget finaliter, sed requiritur etiam

iam iurisdictio, siue potestas legislatiua, quæ obliget efficienter.

21 Ad quintam Respondetur; Negando antecedens. Quamuis enim finis, sit ratio mouens Legislatorem ad legem ferendam, & ad volendum per eam obligare, non est tamen ratio, cur lex immediatè, formaliter, ac de facto obliget; nam hæc, est sola potestas, ac voluntas Legislatoris; sicut ratio, cur Votum de facto obliget, est sola voluntas se obligandi, quam habuit Vouens, non verò finis, à quo Vouens fuit motus ad vouendum; Imo mensura totius obligationis in lege desumitur à sola potestate, ac voluntate Legislatoris; sicut in Voto desumitur à sola voluntate Vouentis.

COROLLARIA.

22 Colligitur ex dictis primò. Ad legis valorem necessariò requiri, vt procedat ab habente supremam potestatem, ac iurisditionem; sicut enim, si lex non esset ordinata ad bonum commune, non esset valida; ita non esset valida, si non procederet ab habente supremam iurisditionem; Non minus enim ad Legis valorem requiritur causa efficiens, quam finalis; Imo in tantum lex est de facto ordinata ad bonum commune, in quantum ad illud ordinatur à Legislatore, per ordinationem extrinsecam; sicut talis medicina, in tantum de facto est actu ordinata ad sanitatem, in quantum ad illam à Medico actu ordinatur. Ordinatio ergo ista, sicut essentialiter requiritur, vt lex de facto ordinetur actu ad bonum commune; ita requiritur essentialiter, vt de facto sit valida, ac obliget;

Hæc autem ordinatio, nihil est aliud, quam voluntas, quam Legislator habens potestatem gubernatiuam, habet, per eam obligandi, & dirigendi subditos ad bonum commune.

Secundò; Ad legis valorem sufficere²³ iurisditionem, siue potestatem delegatam; Potestas enim leges condendi, delegabilis est. *c. grauem: de sententia excommunicationis*: cum sit pars iurisditionis, & hæc sit delegabilis. Quare Ciuitates, quæ publicam iurisditionem habent sibi à supremo Principe concessam, leges & statuta pro suo territorio condere possunt, secus verò, quæ peculiare priuilegium non habent, vel facultatem statuta condendi sibi non reseruarunt, vel confirmationem à Principe non obtinuerunt.

Tertiò; Reges, Duces, aliosque superiores²⁴ Principes, qui superiorem in iurisditione temporali non agnoscunt, posse vnunquemque, pro suo territorio, leges ferre; In eo enim habent publicam potestatem, supremamque iurisditionem. Quia tamen illam habent de consensu populi, leges ferre non possunt, toto populo contradicente; & si illas ferrent, nullius essent roboris; Nisi tamen populus omnem suam potestatem in Principem, vel Senatum transtulisset, nihil sibi reseruans; Hoc autem ex consuetudine ipsa, ac vsu facile colligi poterit; Si enim Princeps, nihil contra populi consensum statuere solet, signum est, populum non omnino iuri suo renunciaisse; si vero solet, ipso etiam inuito, aliqua statuere, signum est, populum nihil iuris sibi reseruasse, sed totam potestatem in Principem transtulisse.

- 25 Quartò; Generales Religionum à Summo Pontifice approbatarum, saltem in Capitulo generali, posse leges ferre; quia habent publicam iurisdictionem, ac viri cogendi; reliquos verò Superiores, leges condere non posse, sed solum præcipere ea, quæ ad regulæ observantiam sunt necessaria, & accommodata; eo quod Religiosi, obedientiam illis voverint, & se illis subiecerint solum in ijs, quæ ad regulæ observantiam conferunt; Quare Prælatus Religionis ea solum præcipere potest, quæ in Regulâ vel formaliter, vel virtualiter continentur.
- 26 Episcopos, Abbates exemptos, aliosque similes Prælatos iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem habentes, posse pro suis Diæcesibus leges condere; quia potestatem habent Episcopalem; Huic autem, est annexa potestas ferendi leges; Cum potestas Episcopalis, sit publica; & habeat vim cogendi; Statuta tamen condere non possunt contra ius commune, quia sunt infra ius commune; & inferior potestatem non habet in Superiore; licet iustâ interueniente causâ, dispensare aliquando possit in lege Superioris; eo quod, iustâ interueniente causâ liceat venire contra expressum Domini mandatum, ob eius voluntatem præsumptam. *L. si hominem ff. mandati.*

 QVAESTIO II.

An Iurisdictio, per consuetudinem acquiratur.

C A S V S.

SEMPRONIUS, dum in Patriam rediret, transiens per quoddam Oppidum; ibi apud Parochum loci confiteri voluit. Verùm Parochus, dubitans de suâ iurisdictione, cum nec Sempronius esset eius subditus, nec ipse proprius illius Sacerdos, cum noluit audire. Quæritur; An eum audire posset, & absolvere.

S V M M A R I V M.

3 Parochus, non videtur ex consuetudine absolvere posse Peregrinum.	13 Consuetudo, vim habet iurisdictionem conferendi.
8 Consuetudo facti, quid, & quotuplex.	14 Per eam, idem acquiri potest, quod per privilegium.
9 Consuetudo Iuris, quid, & quotuplex.	15 Habet vim, legis obligationem inducendi.
10 Consuetudo, eandem vim habet in ordine ad iurisdictionem, ac in ordine ad Legem.	16 Vtraque, æque Reipublica est utilis.
11 Et easdem conditiones requirit.	17 Peregrinus, ex consuetudine factus est subditus Parochi.
12 Parochus, ex consuetudine, Peregrinum absolvere potuit.	18 Consuetudo, iurisdictionem confert solum capaci.

Prin-